

1. ENERGIA

Aitor Axpe Oyanguren

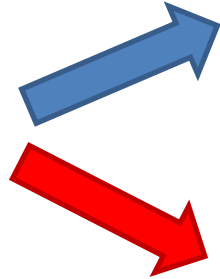
Eraikuntzako Lanbide Heziketa, ARIZMENDI Ikastola S. Coop.

<http://www.arizmendipro.eu/>

1. Sarrera

Energia
Kontsumoa
eguneko

Lanean

100

10

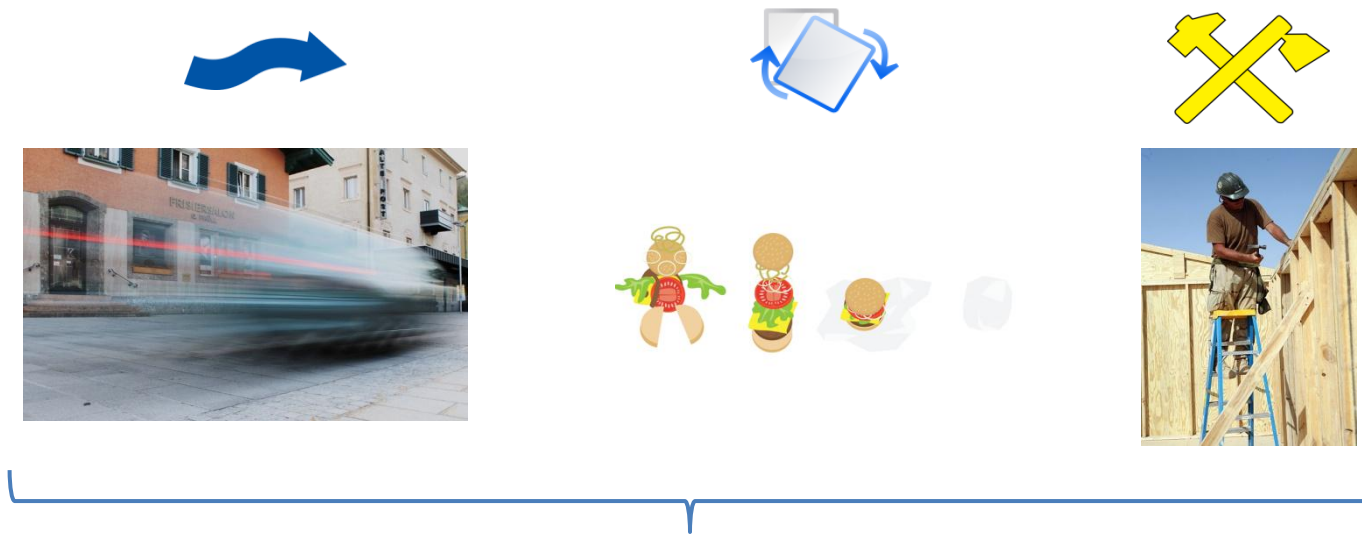
Lanean

Eraginkortasun
Energetikoa

2. Zer da energia?

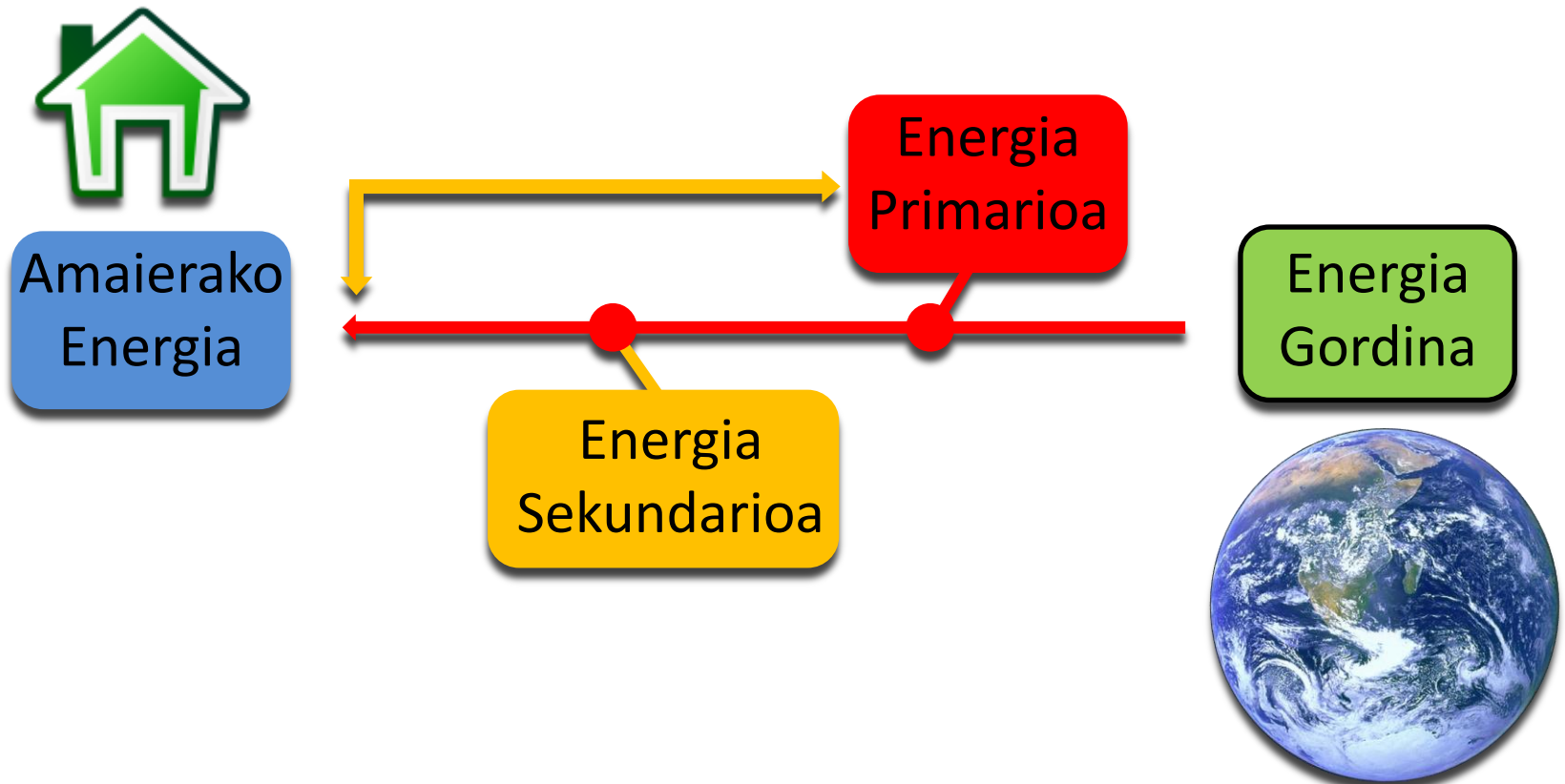
- “eraikitzeko, transformatzeko edo mugimenduan jartzeko gaitasuna da **energia**”

3. Nondik dator energia?

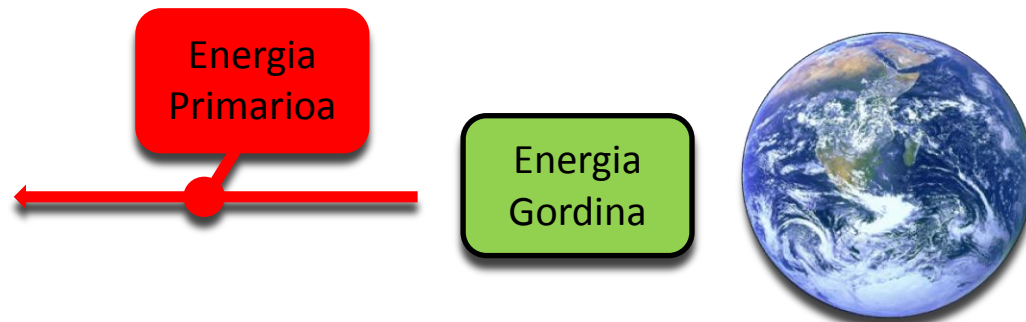

- **Energia-katea:**

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**
 - A. Energia Primarioa:**
 - Naturako baliabideetatik zuzen-zuzenean edo ez hain zuzenean, baina inolako aldaketa kimiko edo fisikorik egin gabe, erabiltzeko prest dagoen energia da.

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- A. Energia Primarioa:**

- Energia primario ezagunenak: **Petrolioa, gas naturala, ikatz-minerala, energia nuklearra, biomasa, hidraulikoa, eolikoa, hiri-hondakin errauskailua, eguzki-termikoa eta eguzki fotovoltaikoa** dira.

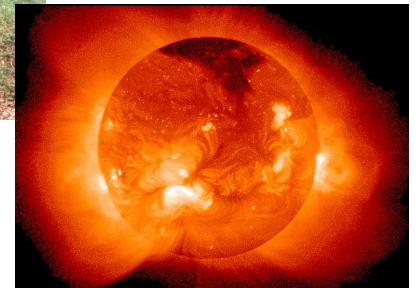

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- A. Energia Primarioa:**

- Energia primarioaren iturriak: **meategiak** (petrolio, gas naturala, ikatza eta uranioa), **laborantza eremuak**, **basoak**, **fenomeno atmosferikoak** (ekaitzak, urakanak, ea.), **hiri-hondakinak** eta **eguzki-erradiazio zuzenaren jasotzaileak** dira.

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- A. Energia Primarioa:**

- Energia berriztagarrien aldeko apustua egin beharra dago.

- Eraldatze eta fintze lantegiak energia iturrietatik gertu egon behar dira.

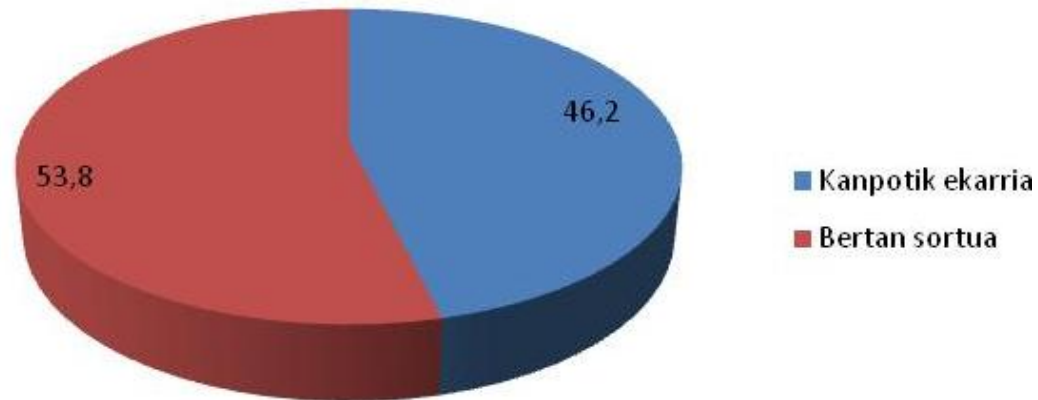

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**
 - A. Energia Primarioa:**
 - European Batasunean:

Energia Primarioa

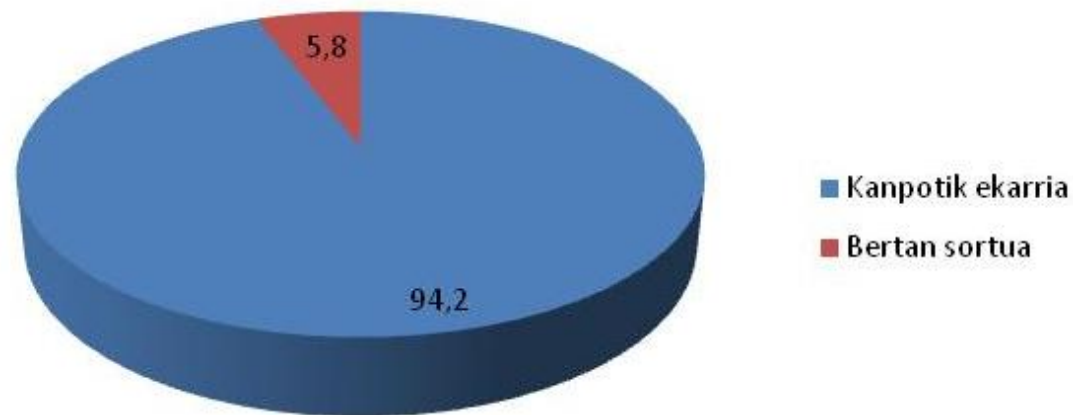

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**
 - A. Energia Primarioa:**
 - Euskal Autonomia Erkidegoa:

Energia Primarioa

3. Nondik dator energia?

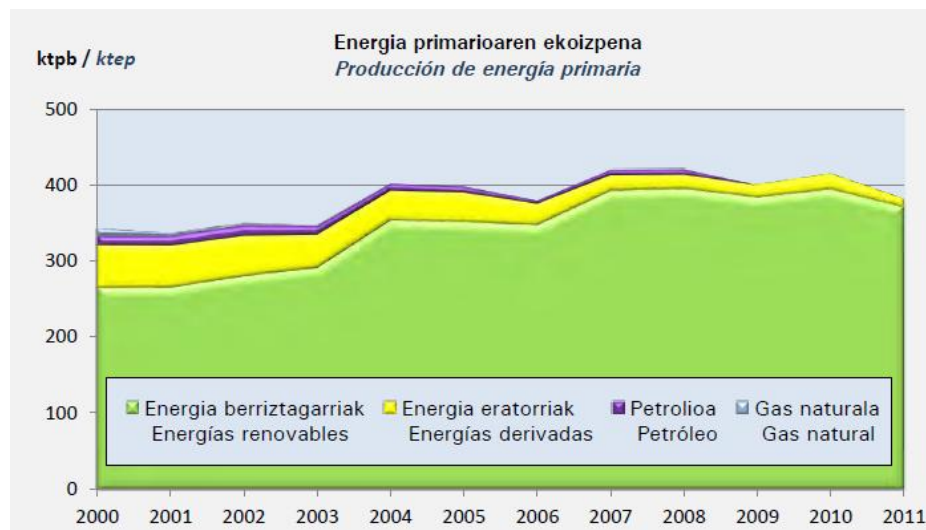

- **Energia katea:**

- A. Energia Primarioa:**

- Euskal Autonomia Erkidegoa:

- Energia primarioaren ekoizpena energia berriztagarrietan oinarritzen da. (% 5,8)

Iturria. Energiaren Euskal Erakundea.

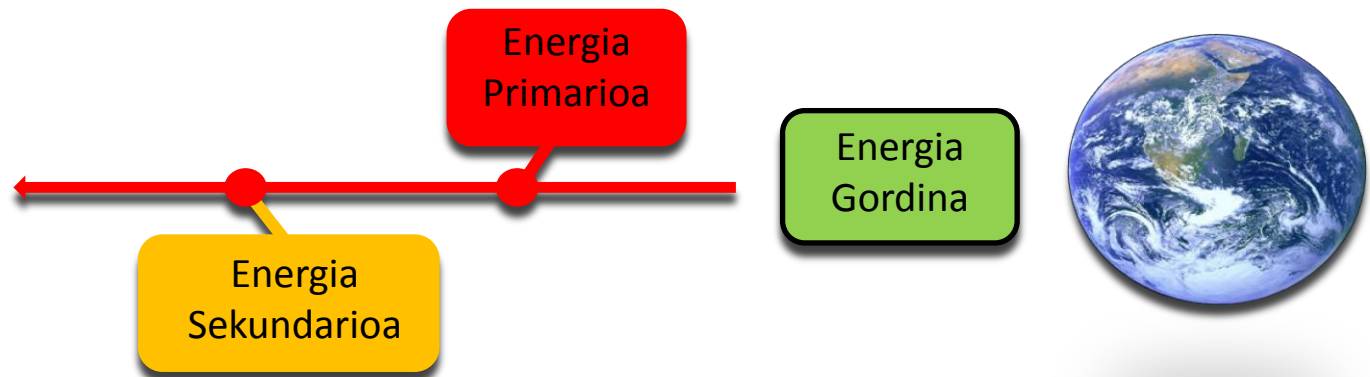
3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- B. Energia Sekundarioa:**

- Energia primarioari eraldaketa fisiko, kimiko edota biokimiko batzuk eginez lortzen den energia erabilgarriagoa da energia sekundarioa..

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- **B. Energia Sekundarioa:**

- Energia sekundarioen eta primarioen lotura:

Energia iturria	Energia sekundarioa
Petrolio Gordina	Petrolio, erregaiak, Diesela, gasolina 93, 95 eta 97, hegazkin-gasolina, hegazkin-kerosenoa, kerosenoa, Nafta, gas-zukua (GLP), findegiko gasa, petrolio kokea (petkoke)
Ikatz Minerala	Koke minerala, gas kokea, labegaraietako gasa, alkaterna
Gas naturala	Metanola, gas-zukua (GNL)
Petrolio erregaiak, Diesela, Gas naturala, ikatza, biomasa, hidrikoa, biogasa, eolikoa, eguzkia erradiazioa	Elektrizitatea
Gas-zukua, gas naturala	Hiri gasa
Biomasa	Biogasa

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- B. Energia Sekundarioa:**

- Energia eraldaketa : **findegietan, elektrizitatea sortzeko zentraletan** (petroliozkoa, ziklo konbinatukoa, ikatzezkoa, nuklearra, biomasa eta hidroelektrikoa), **haize-sorgailuetan, hondakin erregailuetan, eguzki termikoko kolektoreetan eta instalakuntza fotovoltaikoetan**

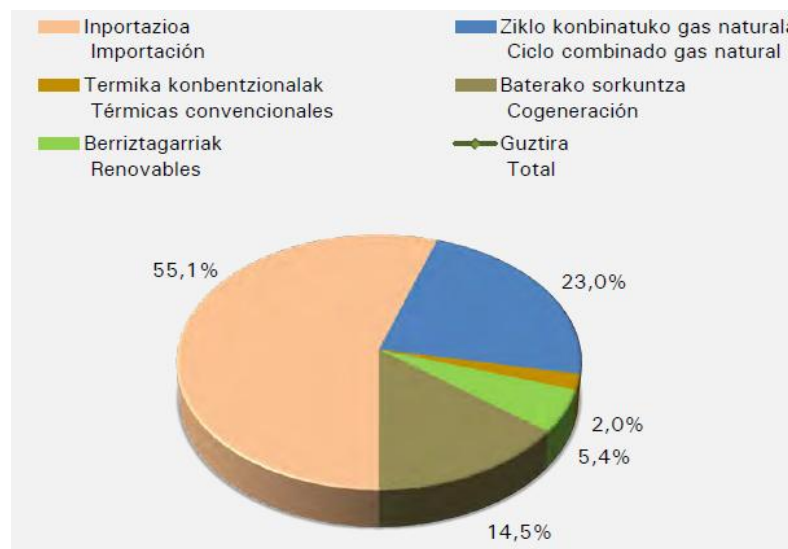
3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- **B. Energia Sekundarioa:**

- EAEn, gehien kontsumitzen direnak petrolioa eta bere deribatuak (%37,4) eta elektrizitatea (%27,4) dira.
 - Elektrizitatearen kasuan:

Iturria. Energiaren Euskal Erakundea (EVE).

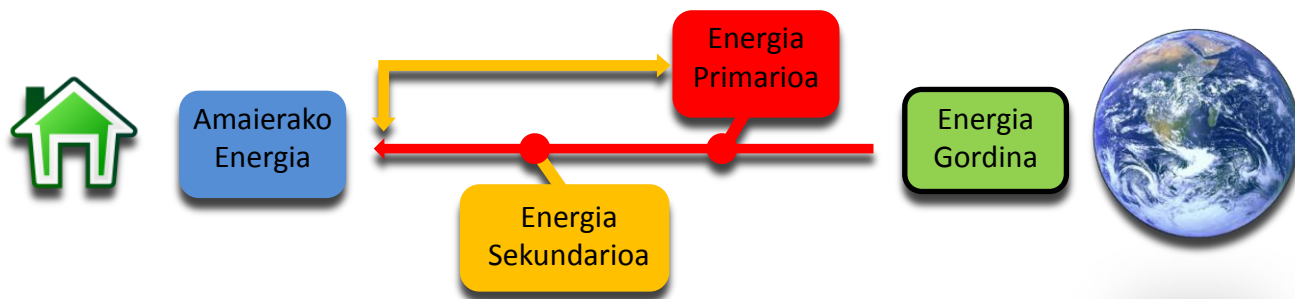
3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- **C. Amaierako energia:**

- Gizartearen eskariei egokituta dagoen balio handiko energia findua da.
 - Talde horretan daude, **energia sekundarioko energiak**, eta eraldaketa txiki batzuk jasandako **energia primarioko gas naturala, ikatza eta biomasa**.

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- **C. Amaierako energia:**

- Banaketa sare konplexuak erabiliko dira.

3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- **C. Amaierako energia:**

- Ondorengo taulan ikus daiteke amaierako energiak naturan nolako kostua eta CO₂ igortzea sor dezakeen:

Energia mota	Amaierako energia	Energia primarioa	CO ₂ igorpenak
Elektrizitatea	1 kWh	2,603 kWh	0,649 kg.
Gas naturala	1 kWh	1,011 kWh	0,204 kg.
Ikatza	1 kWh	1 kWh	0,347 kg.
GLP	1 kWh	1,081 kWh	0,244 kg.
Gasolio	1 kWh	1,081 kWh	0,287 kg.
Fuel-olioa	1 kWh	1,081 kWh	0,280 kg.
Bio-erregaiak	1 kWh	1 kWh	0,000 kg.
Berriztagarriak	1 kWh?	1 kWh?	0,000 kg.

Iturria. CALENER programa informatikotik ateratako eraldaketa koefizienteak.

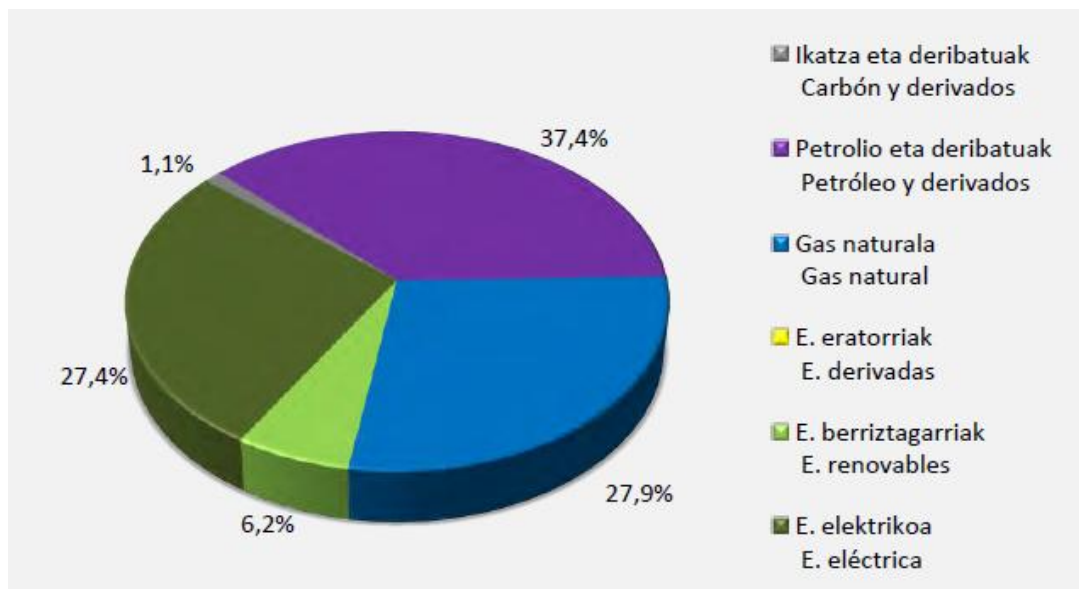
3. Nondik dator energia?

- **Energia katea:**

- C. Amaierako energia:**

- Euskal Autonomia Erkidegoan amaierako energia guztien kontsumoa 2011an.

Iturria. Energiaren Euskal Erakundea (EVE).

4. Nola neurtzen da energia?

- Energiak forma desberdinak dituenez, neurtzeko modu desberdinak daude:

A. Joule edo Julio (J):

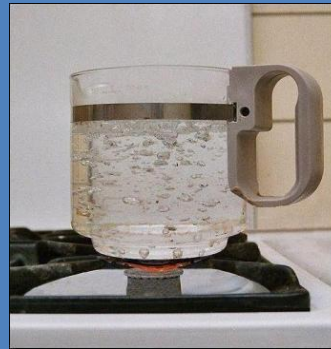

Masa = 100 gr.

1 metro

B. Kaloria (cal):

Masa = 1 gr.

1 °C

4. Nola neurtzen da energia?

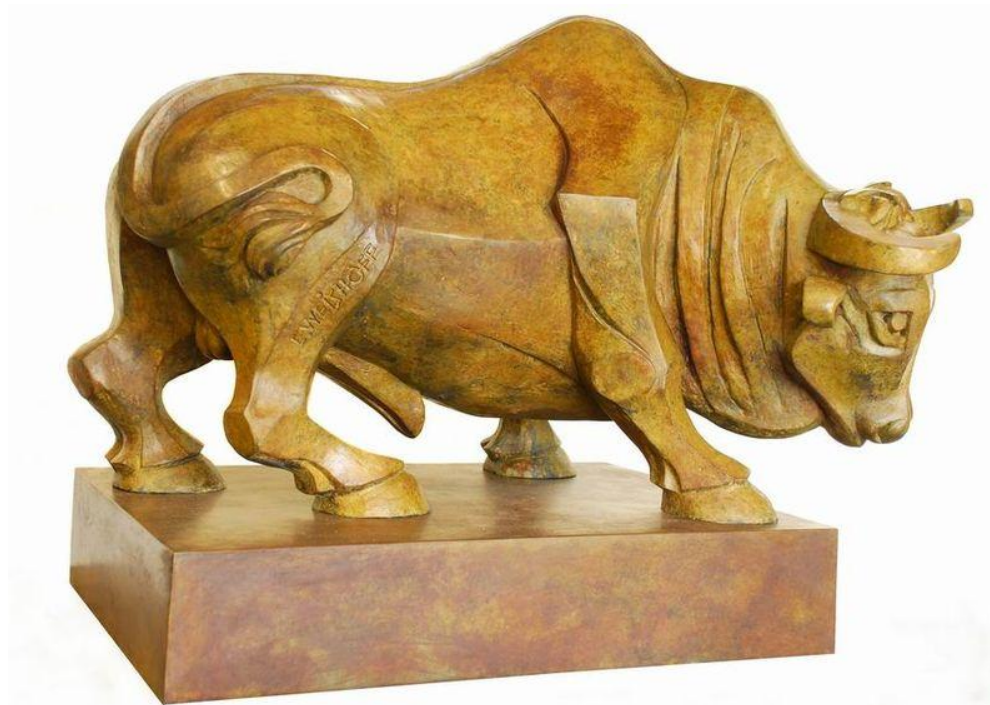
- Unitate desberdinen baliokide taula:

Energia Unitatea	Ikurra	Kantitate baliokidea Juliotan	Kantitate baliokidea kaloriatan
Julioa	J	1 J	0,24 cal
Kilojulioa	kJ	1.000 J (= 10^3 J)	240 cal
Megajulioa	MJ	1.000.000 J (= 10^6 J)	240.000 cal
Kilovatioa-orduko	kWh	3.600.000 J (= $3,6 \cdot 10^6$ J)	864.000 cal
Tona baliokidea petrolioan	Toe	$41,87 \cdot 10^9$ J	10,05 cal
Kaloria	Cal	4,190 J	1 cal
Kilokaloria	kcal	4.190 J	1.000 cal

Taula. Erabilera ohikoena duten energia unitateak

5. Zer da potentzia?

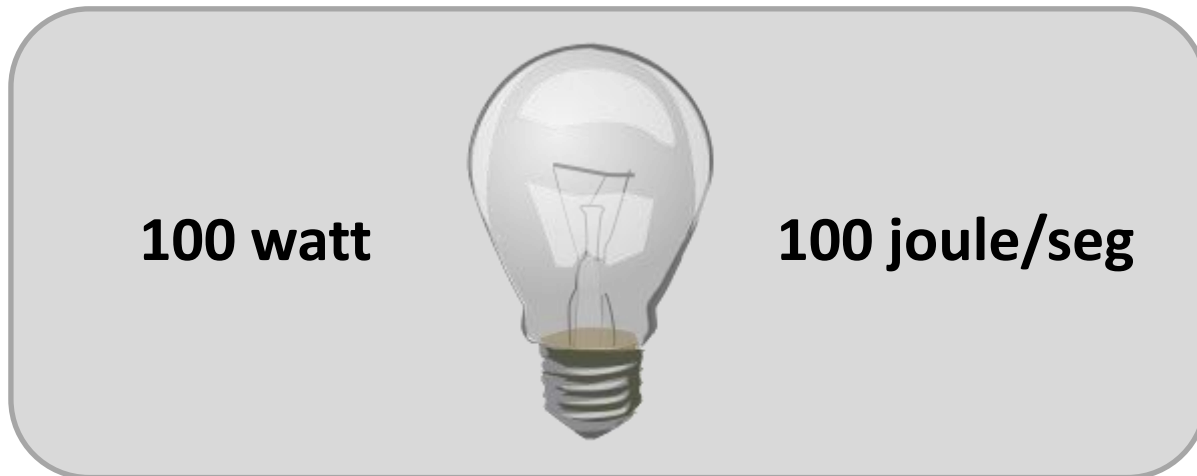
- **Potentzia** da kontsumitzen edo sortzen den energiaren erabiltze-abiadura.

5. Zer da potentzia?

- **Unitateak:**

Potentzia Unitateak	
1 watt	1 joule/segundoko
1kw	1.000 watt
1 lurrunezko zaldia (hp)	746 watt

5. Zer da potentzia?

- **Ariketa:**

- Zenbat energia kontsumituko du 60 kg pisatzen duen pertsona batek bere etxebizitzara ailegatzeko 10 metroko altuera igo behar badu? Eta zenbateko potentziaz igoko du, horretarako 30 segundo behar baditu?

- Energia = masa * grabitatea*altuera
- Energia = 60 kg. * 9,8 m/s² * 10 m.
- **Energia = 5.880 J**

5. Zer da potentzia?

- **Ariketa:**

- Eta zenbateko potentziaz igo du 30 segundo behar izan baditu?

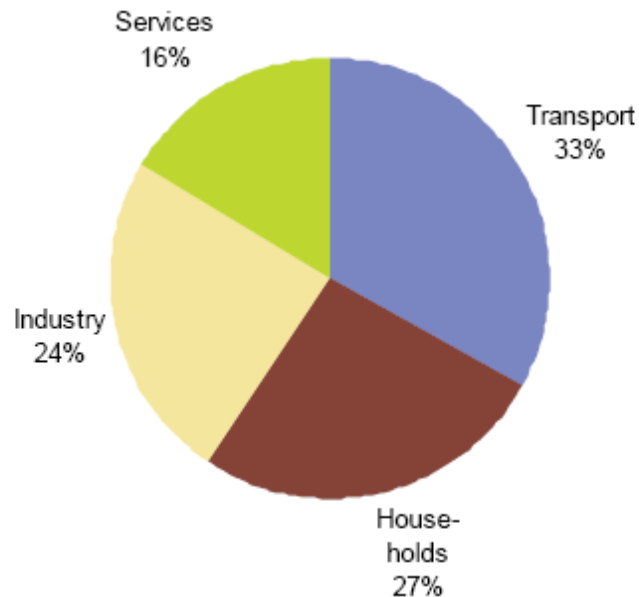
- Potentzia = **Energia** / **denbora**
- Potentzia = 5.880 J / 30seg
- Potentzia = 196 watt

6. Energiaren erabilpena?

A. Energiaren erabilpena sektoreka:

- 2.009an, Europa Batasuneko energia-gastu handiena garraioak izan zuen (% 33).

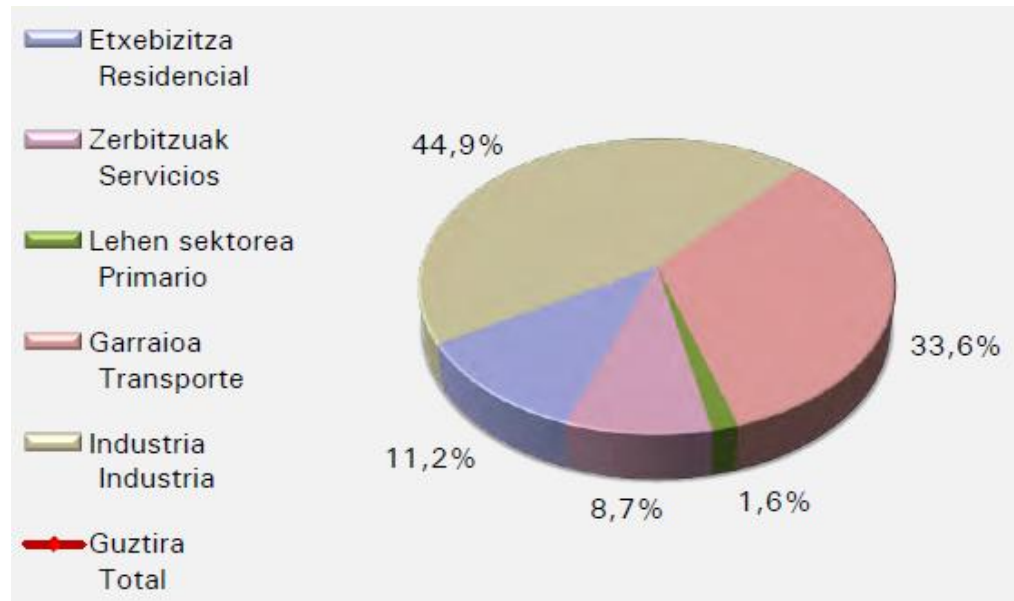

Iturria. European Commissions. Eurostat.

6. Energiaren erabilpena?

A. Energiaren erabilpena sektoreka:

- Euskal Autonomia Erkidegoan 2.011. urtean, esaterako, energia-kontsumorik handiena industriari zegokion (% 44,9), eta garraioari (% 32,6). Argi dago lurralde industrializatu batean bizi garela.

Iturria. Energiaren Euskal Erakundea (EVE).

6. Energiaren erabilpena?

B. Energiaren erabilpena etxean:

– kWh \neq kW:

Unitatea	Energia				Potentzia	
	kWseg	Wh	Wseg	joule	W	Joule/se g.
1 kWh	3.600	1.000	3.600.000	3.600.000	-	-
1 kW	-	-	-	-	1.000	1.000

6. Energiaren erabilpena?

B. Energiaren erabilpena etxean:

- Energia desberdinen kostoa:

Energia mota	Unitatea	Kostu Unitarioa (€)	Energia edukiera unitarioa (kWh)	Kwh kostua (€)
Elektrizitatea	1 kWh	0,22	1	0,22
Gas naturala	1 m ³	0,8	12	0,07
Berogailuko Gasoleoa	1 litro	0,93	10	0,09
Gasolina	1 litro	1,34	8	0,16
Biomasa (pellet)	1 kg	0,27	5	0,06
Bateriak	1 AA	1,00	0,001	900

6. Energiaren erabilpena?

B. Energiaren erabilpena etxean:

- Etxetresna elektrikoak:

Normalean erabiltzen den tresna elektrikoa	Potentzia	
	Wattak (w)	Kilowattak (kW)
Sukalde elektrikoa (4 su)	4.500	4,50
Arropa-lehorgailua	2.500	2,50
Xurgagailua	1.300	1,30
Labe-elektrika	1.200	1,20
Plater-ikuzgailua	1.200	1,20
Ile-lehorgailua	1.200	1,20
Mikrouhin-labea	1.200	1,20
Plantxa-elektrikoa	1.000	1,00
Hozkailua	350	0,35
21" Kolorezko TB	200	0,20
Ordenagailua	200	0,20
Irrati-iratzargailua	10	0,01

Taula. Etxebizitzan normalean erabiltzen diren tresna elektrikoek erreferentziazko kontsumoa.

Iturria. Energia eta Minetako Ministerioa.

6. Energiaren erabilpena?

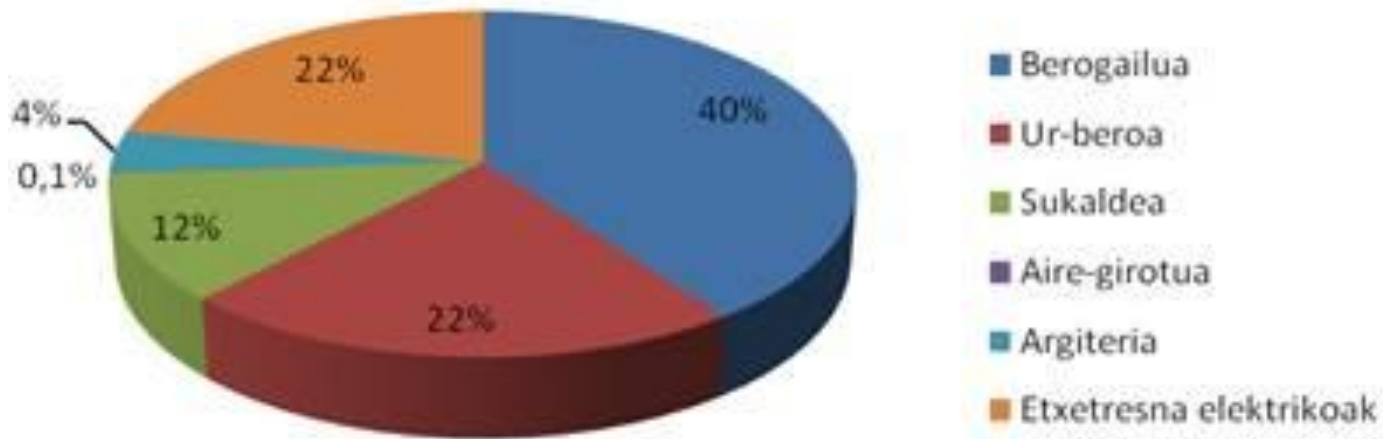
B. Energiaren erabilpena etxean:

- Etxetresna elektrikoak zenbat kontsumituko dute?
- Adibidez:
 - plater-ikuzgailuaren potentzia 1.200 watt
 - hilean zehar 25 ordutan erabiltzen bada
 - **Energia** = potentzia x denbora
 - **Energia** = $1.2 \times 25 = 30$ kWh.
- Horrela, aparatu eta bonbilla denekin egingo da elektrizitatearen energi gastua kalkulatz.

6. Energiaren erabilpena?

B. Energiaren erabilpena etxean:

- Estatu Espainiarreko Atlantiko aldean, 2.011. urteko datuen arabera, etxebizitzaren energia-gastu ertaina irudian agertzen dena izan da:

7. Eraskinak

- Lotura interesgarriak:
 - <http://www.eve.es>
 - <http://www.idae.es>
 - <http://www.efda.org/>
 - <http://europa.eu>